

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא צד

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

או דלמא, בעלמא קסבר שינוי קונה והכא משום דכתיב תעזוב יתירא?

הוא פושט:

ואם תמצי לומר טעמא דר' ישמעאל משום דקסבר שינוי אינו קונה, תעזוב יתירא

דכתב רחמנא למה לי? הרי בעלמא לא קונה בשינוי.

ותו, לרבנן תעזוב יתירא דכתב רחמנא למה לי?

מבעי ליה לכדתניא-

המפקיר כרמו והשכים לבקר ולפני שבאו העניים לזכותו **ובצרו חייב**: למרות שהפקר

פטור מליתן את המתנות הללו, אמנם ישנו כפל בפסוק שמלמד שבמקרה כזה שוב חוזר וזוכה,

וחייב - כדלהלן:

בפרט 'כרמך לא תעולל ופרט' 'ולא תפאר (פרט) אחרך', ובעוללות 'כרמך לא תעולל ופרט',

'כי תבצר כרמך לא תעולל', ובשכחה 'לא תשוב לקחתו' ובאילן כתיב 'לא תפאר אחרך' (לא

היה צריך לכתוב לגר וליתום כו') **ובפאה** 'ולא תפאר אחרך' ורבי ישמעאל מבאר שהיינו פאה

(תפארתו) **ופטור מן המעשר** שאין פסוק מיותר.

כיצד הלכה - שינוי קונה

אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי שמעון בן אלעזר ששינוי לא קונה.

(קושיה) ומי אמר שמואל הכי-

והאמר שמואל אין שמין לא לגבב ולא לגזלן, כגון שגבבו בהמה ומתה, לא מחזירים את

הבהמה לבעלים ומשלמים את העודף, אלא הבהמה שלו ומשלם את דמי הבהמה - **אלמא**

שינוי קונה, **אלא לנזקין** שהניזק מטפל בגניבה והמזיק משלם את השאר.

עתה הגמרא מחשבת ע"פ המחלוקת של אביי ורבא, האם ר' שמעון בן אלעזר סובר

ששינוי לא קונה או שדווקא שינוי החוזר סובר שלא קונה.

א. רבא - דאמר כי קאמר ר' שמעון בן אלעזר התם בהכחשה דהדר,

כי קאמר הלכה כרבי שמעון בן אלעזר דשינוי במקומו עומד בהכחשה דהדר.

וכי קאמר שמואל התם אין שמין לא לגבב ולא לגזלן אלא לנזקין בהכחשה, דלא

הדר.

ב. אלא לאביי - כי קאמר רשב"א בהכחשה דלא הדר.

מתני הכי אמר: רב יהודה אמר שמואל **אמרן** הלכה כרבי שמעון בן אלעזר, וליה

לא סבירא ליה.

[עד כאן דף צד עמוד א']

(2) ב"ש-

דתני' נתן לה חטין באתננה ועשאן סולת, זיתים ועשאן שמן, ענבים ועשאן יין;

תני חדא אסור.

ותניא איך מותר.

לא תביא אתנן זונה ומתיר קלב בית יהנה אלקיך לכל גדר כי תועבת יהנה אלקיך

גם שניהם:

ואמר רב יוסף תני גוריון דמאספורק - ומבאר את הברייתות לעיל כך:

א. ב"ש אסורין - דכתיב **גם** לרבות שינוייהם.

ממה שכתוב **שניהם**, הם ולא ולדותיהם.

ב. ובית הלל מתירין - תרתי שמעית מינה: **שניהם**, הם ולא שינוייהם,

הם ולא ולדותיהם.

גם לבית הלל קשיא.

(3) רבי אליעזר בן יעקב-

דתניא ר' אליעזר בן יעקב אומר הרי שגזל סאה של חטין, טחנה, לשה, ואפאה

והפריש ממנה חלה, כיצד מברך? אין זה מברך אלא מנאץ! ועל זה נאמר בוצע

גזל ברך נאץ ה'.

(4) ר' שמעון בן אלעזר-

דתניא כלל זה אמר ר' שמעון בן אלעזר, כל שבח שהשביח גזלן, ידו על העליונה:

רצה נוטל שבחו, רצה אומר לו הרי שלך לפניך.

(קושיה) **מאי קאמר** ר"ל הרי שלך לפניך משמע על דבר שהוכחש, שהוא מחזירו בעל כרחו

ולא דבר שהשביח שזה לטובתו כמו כאן?

(תירוץ) אמר רב ששת-

ה"ק **השביחה** נוטל שבחו.

כחש, אומר לו הרי שלך לפניך **דשינוי במקומו עומד**.

(קושיה) אי הכי אפילו השביח נמי?

(תירוץ) אמרי מפני תקנת השבים.

(5) ר' ישמעאל-

דתניא מצות פאה להפריש מן הקמה.

לא הפריש מן הקמה, מפריש מן העומרים²³.

לא הפריש מן העומרים, מפריש מן הכרי עד שלא מרחו.

מרחו, דהיינו שמחליק את הכרי ברחת והוא הגמר מלאכה להתחייב במעשר.

ת"ק - מעשר ונותן לו, וכיוון שעשה גורן הובקע וחייב במעשר אח"כ יפריש פאה (שלא

להפסיד את העניים). אך מן העיסה לא יפריש שקנה בשינוי והוא ממון שאין לו תובעים.

ר' ישמעאל - אף מפריש מן העיסה פאה ונותן לו - אלמא שינוי לא קונה.

(קושיה) א"ל רב פפא לאביי איכפל כל הני תנאי לאשמועין כב"ש?

(תירוץ) א"ל הכי קאמרי לא נחלקו בית שמאי וב"ה בדבר זה.

דחיתו של רבא

אמר רבא ממאי דלמא עד כאן לא קאמר רבי שמעון בן יהודה התם אלא בצבע

הואיל ויכול להעבירו על ידי צפון.

ועד כאן לא קאמרי ב"ש התם אלא לגבוה, משום דאימאס.

ועד כאן לא קאמר ר' אליעזר בן יעקב התם אלא לענין ברכה, משום דהוה ליה

מצוה הבאה בעבירה.

ועד כאן לא קאמר ר"ש בן אלעזר התם אלא בהכחשה, דהדר שמפטמו וחוזר

לקדמותו.

ועד כאן לא קאמר ר' ישמעאל התם אלא לענין פאה, משום דכתיב תעזוב יתירא

שכתוב בקדושים תהיו ושוב כתיב 'בשור או כבש', ללמד ששינוי לא קונה.

וכי תימא ליגמר מיניה מתנות עניים שאני כדבעי ר' יונתן-

דבעי ר' יונתן מאי טעמא דר' ישמעאל?

משום דקסבר שינוי אינו קונה,

²³ תוספות ד"ה ואפאה (והרים) [והפריש ממנה חלה משעת גלגול מתחייב בחלה אלא רבותא קמ"ל דאע"פ שעשה כל השינויים הללו אין אלא מנאץ א"נ משום דהיכא דאין תחילתו עיסה [כגון סופגנים] אין מתחייב בחלה עד אחר אפיה נקטה הכי.

²⁴ תוספות ד"ה לא הפריש מן הקמה יפריש מן העומרים. אביי לטעמי דאמר בריש תמורה (ד' ו. ושם ד"ה אמר) כל דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני [והיה אמור להיות פטור המפריש מן עומרים] ומפריש התם דטעמא דפריש מן העומרים משום תעזוב יתירא דבלא תעזוב יתירא

לא היה מחייב דכיון דעבר על לא תכלה הוה אמינא דאהני ופטור ולהכי אצטרך אביי בשמעתין ע"כ לר' ישמעאל למימר שינוי במקומו עומדת אבל לרבא דאמר התם כל דאמר רחמנא לא תעביד כי עביד לא מהני בלא תעזוב יתירא מפריש מן העומרים ולא מבעי ליה תעזוב יתירא

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא צד

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה
מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו
ערום עליהן (שמערים שיתקיים
תורתו) שנאמר (משלי ח) אני
חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

(קושיה) אי הכי אמאי תשובתן קשה?
ועוד, אימא סיפא-

ושאין מכירין יעשה בהן צרכי ציבור והיינו בורות שיחין ומערות לשתות דבר הצריך
לכל ונהנו ממנו.

(תירוץ 1) אלא לא קשיא, כאן קודם תקנה כאן לאחר תקנה.
(תירוץ 2) והשתא דאמר רב נחמן בשאין גזילה קיימת, אידי ואידי לאחר תקנה
ולא קשיא כאן בגזילה קיימת² כאן בשאין גזילה קיימת.

[עד כאן דף צד עמוד ב]

א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן דבר תורה גזילה אע"פ שמשנתית חוזרת
בעיניה אפילו השביחה שנאמר והשיב את הגזלה אשר גזל מכל מקום.

ואם תאמר משנתנו שמשלם דמי עצים ולא כלים?
משום תקנת השבים.

(קושיה) ומי אמר ר' יוחנן הכי?
האמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה.

ותנ"ך לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו פטור (במשנה שהבאנו לעיל (צג):) וכאן לא שייך
תקנת השבים ולמרות זאת קונה.

לכן הגמרא חוזרת ומבארת שהוא סובר ששינוי קונה, והמשנה שכונתת משום תקנת
השבים מדברת בשינוי החוזר לברייתו.

(תירוץ) ורבי יעקב מפרש דרבי יוחנן כגון שגזל עצים משופין ועשאן כלים, דהוה
ליה שינוי החוזר לברייתו. וגם הפסוק שהביא מדובר בשינוי החוזר.

תקנת השבים – אין מקבלים מהם

תנו רבנן הגזלנין ומלוי ברבית שהחזירו, אין מקבלין מהן.

והמקבל מהן, אין רוח חכמים נוחה הימנו כלומר אין רוח חכמה וחסידות בקרבו.

אמר רבי יוחנן בימי רבי³ נשנית משנה זו דתניא-
מעשה באדם אחד שבקש לעשות תשובה.

"אל אשתו ריקה! אם אתה עושה תשובה אפילו אבנט אינו שלך!
ונמנע, ולא עשה תשובה.

באותה שעה אמרו: הגזלנין ומלוי רביות שהחזירו, אין מקבלין מהם, והמקבל
מהם, אין רוח חכמים נוחה הימנו.

(קושיה) מיתבי הניח להם אביהם מעות של רבית, אע"פ שהן יודעין שהן רבית
אין חייבין להחזיר שכתוב שהשיב את הגזלה אשר גזל והם לא גזלו, וקנו אותה. ביאוש
ושינוי רשות (רשות יורש כרשות לוקח).

הגמרא מדייקת:

אינהו הוא דלא, הא אביהם חייב להחזיר!

(תירוץ) בדין הוא דאביהם נמי אינו חייב להחזיר, והא דקתני בדידה משום דקא
בעי למתני סיפא:

הניח להם אביהם פרה וטלית וכל דבר המסויים שניכר לרבים שזו היא שגזל פלוני
והניחו ליורשיו חייבין להחזיר מפני כבוד אביהם - תנא רישא נמי בדידהו.

כעת הגמרא שואלת שאם אביהם היה רשע, מדוע הם צריכים להקפיד על כבוד אביהם.

(קושיה) ומפני כבוד אביהם חייבין להחזיר! אקרי כאן ונשיא בעמך לא תאור היינו
בעושה מעשה עמך.

(תירוץ) בשעשה תשובה ולא הספיק להחזיר עד שמת.

להלן הברייתא עם התיקון שהגמרא מתקנת:

תא שמע הגזלנים היינו המלוי ברבית אע"פ שגבו מחזירין וכל שכן כשלא גבו
שקורעים את שטרוהיהם. – אלמא מחזירים ומקבלים מהם.

(תירוץ) אמרי מחזירין – כדי לצאת ידי שמים- ואין מקבלין מהם.

ת"ש הרועים גזלנים הם לרעות בשדות של אחרים, והגבאין של מלך שגובים יותר מהראוי,
והמוכסין, תשובתן קשה שלא יודעים למי החזיר, ומחזירין למכירין.

(תירוץ) אמרי מחזירין- לצאת ידי שמים- ואין מקבלין מהם.

המשניות ור"י אומר דמתני' לא לה"מ למפרך דלא תקן רבי דאין מקבלים אלא מאותן בני
אדם שרוב עסקם ומחיתם בכך והיו ניזונים בגזל ורבית ומתפרנסים בכך כל ימיהם כדקתני
הגזלנין ומלוי ברבית דמשמע שאומנותם בכך וכן רועים וכל הנהו דמייתי אבל ממתניתין לא
פריך שלא עשו תקנה מלקבל מאדם שגזל ומלוה ברבית באקראי בעלמא אבל אין לפרש
דלהכי לא פריך ממתני' משום דרבי לא תיקן אלא באותם שעשו תשובה וברייתא דמוכח מינה
מיירי בעבד תשובה מדקתני וחייבים להחזיר מפני כבוד אביהם מ"מ היא דגזלנים ומלוי
ברבית לא משמע דאיירי בעבדי תשובה ועוד שכל אדם יכול להערים שיעשה תשובה ויחזור
מעצמו ולא יקבלו ממנו וכן היא דכל הכלים (שבת דף קכג): דאמר ר' חנינא בימי נחמיה בן
חכליה נשנית משנה זו והיה דסוף אלו מציאות (ב"מ דף לג): דקאמר בימי רבי נשנית משנה
זו הכל מפרש ר"ת דלא נשנית אלא להווא דרא וכן היא דהוריות (דף יג): ואין להאריך:
² תוספות ד"ה כאן בגזילה קיימת. תימה רועים מאי גזלה קיימת איכא וי"ל דאיירי ברועה
בהמה של אחרים וגנב מהן גיזה וחלב ולא משום דחשוד להרעות בשדות של אחרים דכיון
שאין בהמה שלו אין אדם חוטא ולא לו כדאמר בפרק קמא דבבא מציעא (דף ה): משלם דמי
פרה העומדת לילד. וכל שבח שמשעת גזלה עד שתלד לגזלן:

³ תוספות ד"ה ותנן לא הספיק ליתנו לו כו'. תימה דלא מייתי מתני' דבהמה והזקניה עבדים
והזקינו דמשלם כשעת הגזילה לקמן (דף צו): ואפי"ר מ"מ לא פליג אלא בעבדים, דליכא למימר
דלדבריהם דרבנן קאמר להו כדבעי למימר לקמן (דף צה). דהא ר"מ אית ליה דשינוי קונה גבי
נותן צמר לצבע (לקמן ק:); ועוד הא קתני גזל מטבע ונסדק משלם כשעת הגזילה (לקמן צו):
וי"ל דכל הני הוי מצי למימר דהוה סתם אור"כ מחלוקת דפליגי לקמן (ק:); ו"מ ור"י בצבע
לו אדום וצבעו שחור וע"ג דטעמא דר' יהודה לא משום דסבר שינוי אין קונה כמו שאפרש
לקמן מ"מ היינו יכולים לדחות כן אבל היא דלא הספיק ליתנו אין לדחות דאפי"ר הוי סתם
כדאמא מסכת מחלוקת במסכת אחריתי אית ליה לר' יוחנן הלכה כסתם משנה:

⁴ תוספות ד"ה בימי רבי נשנית משנה זו. אור"ת דלא לפניו ולא לאחריו אלא לדורו דוקא תקן
משום מעשה שהיה ולא לדורות הבאין דהא מעשים בכל יום שמקבלים מן הגזלנים ודנין דיני
גזילות כי ההוא גזל פדנא דתורא לקמן (דף צו): וההוא נרשאה דגנב סיפרא (לקמן דף קטו).
וההוא רעיא דפ"ק דב"מ (דף ה). ונסכא דרבי אבא (ב"ב דף לג): ואמר נמי באיזהו נשך (ב"מ
דף סא). דרביה קוצוה יוצאה בדוינין ולכך לא פריך לקמן אלא מברייתות דהוה שונה ר' חייא
שהיה תלמידו של רבי ולא הקשה ממתני' דקתני משלם כשעת הגזילה לפי שהמשניות היו
קודם רבי אלא שרבי סדרם אבל ברייתות היה שונה ר' חייא מה שהיה מוסיף רבי על
ניתן לקבל את סיכומו 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא זה

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

הגמרא מקשה איך יתכן לחלק בכך, הרי הברייתא דלעיל של עיקר התקנה מביאה מעשה דבר בגזילה קיימת – כדלהלן:

(קושיה) והא אבנט דגזילה קיימת היא!

(תירוץ) מאי אבנט דמי אבנט.

(קושיה) וכל היכא דגזילה קיימת לא עבוד רבנן תקנתא?

והרי מריש דגזילה קיימת היא - ותנן על המריש הגזול שבנאו בבירה שיטול דמי מפני תקנת השבים.

(תירוץ) שאני התם דכיון דאיכא פסידא דבירה שוויה רבנן כדלית מ"מ צריך לשלם מעות כיוון שהגזלה קיימת בבירה.

סיכום ההלכות הנלמדות בתקנת השבים

גזלים שהחזיקו לא מקבלים מהם - תקנה בימי רבי.

גזילה קיימת - חייב להחזיר ומקבלים מהם.

גזילה שאינה קיימת - מחזירים כדי לצאת לידי שמים אך לא מקבלים מהם.

פטורים להחזיר-

1. יורש:

פטור מלהחזיר - קונה בשינוי רשות ויאוש.

דבר מסיום: אם אביהם עשה תשובה ולא הפסיק להחזיר מחזירים. שאר המקרים פטורים.

2. דבר שיש הפסד להחזירו - פטור (מריש).

[משנה] (2) גזל פרה מעוברת וילדה - משלם דמי פרה העומדת לילד

להלן יבואר שלוש שיטות בעניין הזה, הגמרא בעמוד הבא תבאר את דבריהם.

תנו רבנן הגוזל רחל וגזזה, פרה וילדה,

א. רבי מאיר - משלם אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה כל מה שנטל ממנה וכל מה שהשביחה.

ב. ר' יהודה אומר גזילה חוזרת בעיניה כמו שהיא עכשיו יחזרנה ומשלם דמי הגיזות ועובר כמו שהיו בשעת הגזילה, ולא מה שהשביחו אצלו.

ג. רבי שמעון אומר רואין אותה כאילו היא שומא אצלו בכסף כשעת הגזילה.

שיטת ר"מ - האם שינוי קונה

להלן הגמרא דנה בשיטת רבי מאיר האם הוא סובר ששינוי קונה ומביאה שתי לשונות: ראשונה שמסתפקת ופושטת מברייתא לגבי אומן ששינה בצמר משלם כשעת הגזילה, ובאיכא דאמרי' היה פשוט לגמרא שר"מ סובר שקונה, ומוכיח מהברייתא (מפ"ק), ומסתפקת לגבי הקנס, והיינו אם קנס אפילו בשוגג או דווקא במזיד.

- לישנא קמא-

איבעיא להו מאי טעמיה דרבי מאיר?

להלן צדדי הספק:

משום דקסבר שינוי במקומו עומד,

או דילמא, בעלמא שינוי קונה, והכא קנסא הוא דקא קניס שלא יהיה חוטא נשכר וליטול השבח?

למאי נפקא מינה?

להיכא דכחשא מכחש - משום שקנס משלם כשעת הגזילה, ומשום שינוי במקומו עומד, מחזיר כמות שהיא עתה.

תא שמע גזל בהמה והזקינה, עבדים והזקינה והיינו כחשה.

א. ת"ק משלם כשעת הגזילה.

ב. רבי מאיר אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך שעבדים דינים כקרקעות, ובהם חוזרת בעינה שאינה נגזלת לקנות הגזל בשינוי.

וכך מדייקים - ואילו בהמה כשעת הגזילה.

ואי סלקא דעתך סבר רבי מאיר שינוי במקומו עומד, אפי' בהמה נמי!

אלא לאו ש"מ קסבר ר' מאיר שינוי קונה והכא קנסא הוא דקא קניס.

(דחיה) אמרי רבי מאיר לדבריהם דרבנן קאמר להו - וכך טען נגדם:

לידידי שינוי אין קונה, ואפילו בהמה נמי, אלא לדידכו דאמריתו שינוי קונה אודו לי מיהת בעבדא דמקרקעי דמי וקרקע אינה נגזלת!

ואמרי ליה רבנן: לא, עבדא כמטלטלי דמי.

מי שנתן לאומן לצבוע את צמרו וטעה:

ת"ש לצבוע לו אדום וצבעו שחור, שחור וצבעו אדום:

ר' מאיר אומר נותן לו דמי צמרו כבתחילה אפילו שעתה שווה יותר לנצרכים לצבע כזה.

וכך מדייקת: דמי צמרו, אין, דמי צמרו ושבח, לא.

ואי סלקא דעתך סבר רבי מאיר שינוי אין קונה, דמי צמרו ושבח בעי למיתב ליה?

אלא לאו ש"מ קסבר ר"מ שינוי קונה והכא קנסא הוא דקא קניס שמע מינה [אכן

ובצבע לא קנס שהיה שוגג].

- איכא דאמרי-

הא לא איבעי לן מדאפיך רב ותני:

גזל פרה והזקינה עבדים והזקינה:

א. ר"מ משלם כשעת הגזילה.

ב. וחכמים אומרים בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך.

ודאי לרבי מאיר שינוי קונה והכא קנסא הוא דקא קניס ליה.

הכי איבעי לן:

כי קא קניס במזיד, אבל בשוגג, כגון לוקח שלקח מגזלן והשביחה ולא ידע שהיא גזולה, לא קניס,

או דילמא, אפי' בשוגג נמי קניס?

תא שמע חמשה גובין מן המחוררין ולא מנכסים בני משועבדים - ואלו הן:

1) פירות,

2) ושבח פירות,

3) והמקבל עליו לזון בן אשתו ובת אשתו.

4) וגט שטר^ח חוב שאין בו אחריות שלא כתב הלווה שכל נכסיו אחראים למלוה

וז.

5) וכתובת אשה שאין בה אחריות.

[עד כאן דף זה עמוד א']

הגמרא מוכיחה שברייתא זו שנויה כ"מ מהמקרה (4) ומוכיחה שהדין של פירות ושבח פירות (1-2) שאפילו בשוגג קנס ר"מ - כדלהלן:

מאן שמעת ליה דאמר אחריות לאו טעות סופר הוא? דהיינו שאין לך אדם שמלוה

בלי שהלוה יקבל עליו אחריות נכסיו, ומה שלא כתב בשטר תולים שהסופר טעה בזה?

רבי מאיר סובר שהולכים אחר לשון השטר?

וקתני פירות ושבח פירות-

פירות שבח פירות היכי דמי?

כגון שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה, והרי היא יוצאה מתחת ידו.

כשהוא גובה הלוקח^ח גובה את הקרן מנכסים משועבדים, שהוא מוקדם שהרי כתב

בשטר המכירה שהוא אחראי, ואת השבח מנכסים בני חורין.

¹⁰ אצל גזלן והאי שבח שהשביח הלוקח היינו נמי שבח שעל גבי הגזלה ויקנס בו ר' יהודה כמו בההיא דלקמן (ע"ב) לרב זביד ואע"ג דכי נוקי לה נמי כרבי יהודה אכתי מצי לאוכחי דהשתא ר' יהודה דלא קניס ליה כולי האי קניס בשבח זה שע"ג קרקע ר"מ דקניס טפי לא כ"ש מכל מקום טפי ניחא ליה לאוכחי מר' מאיר גופיה ר"מ:.

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא זה

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

הגמרא מסיימת את ההוכחה ממה שהלוקח הוא שוגג שלא ידע מזה ועם כל זאת נוטלים ממנו את הפירות ושבת פירות.

דאתא בעל ארעא נגזל ושקיל ארעיה ושבתיה.

מאי לאו בעם הארץ? דלא ידע דקרקע נגזלת או אינה נגזלת ואפי' הכי קאתי בעל קרקע ושקיל לארעא ושבתיה - ושמע מינה בשוגג נמי קניס.

(דחיה) אמרי לא בלוקח תלמיד חכם וידע¹¹ והיינו מזיד.

תא שמע לצבוע לו אדום וצבעו שחור, שחור וצבעו אדום - נחשב שוגג שהרבה אנשים אינן יודעים שאסור לשנות מדיובורו של בעל הבית.

ר' מאיר אומר נותן לו דמי צמרו - דמי צמרו ושבתו, לא.

ואי סלקא דעתך בשוגג נמי קניס, דמי צמרו ושבתו בעי למיתבא ליה? אלא לאו ש"מ במזיד קניס בשוגג לא קניס ש"מ.

הגוזל רחל וגזזה או פרה ילדה אצלו - מחלוקת ר"י ור"ש

אחר שבררנו דברי ר"מ, הגמרא מביאה עתה שני ביאורים כיצד לבאר את המחלוקת בן ר"י ור"ש, וגם יתבאר מי התנא של משנתנו - כדלהלן:

רבי יהודה אומר גזילה חוזרת בעיניה.

ר"ש אומר רואין אותה כאילו היא שומא אצלו בכסף.

מאי בינייהו?

א. רב זביד בשבח שעל גבי גזילה, כגון שגזלה ריקנית ונתעברה אצלו או טעונה גיזה, או כשגזלה מעוברת או טעונה והשביחה¹², קמפילגי-

ר' יהודה סבר דנגזל הוי והיינו חוזרת בעיניה בשעת העמדה בדין כמו שהיא עכשיו, בין השביחה (לא גזזה) ובין הכחישה (והוולד והגיזה משלם בדמים), למרות שקנה את הגיזה והוולד בשינוי (כשהשביחה), מ"מ קנס ר"י שמשלם כמו שהוא עתה. אמנם אם גזזה או הולידה, בזה חולק על ר"מ ואומר שמשלם דמים ולא הגיזה והוולד.

ור"ש סבר דגזלן הוי ששינוי קונה (אפילו שאינו גמור) לענין שלא ייתן השבח לנגזל אלא משלם דמים.

ב. רב פפא - דכ"ע שבח שעל גבי גזילה דגזלן הוי.

והכא למחצה לשליש ולרביע קמפילגי -

רבי יהודה סבר שבח שעל גבי גזילה כוליה דגזלן הוי - 'בעיניה' שאמר היינו בשעת הגזילה.

ורבי שמעון סבר למחצה לשליש ולרביע הוא דשקיל גזלן - כמנהג המדינה למקבל בהמות להשביחם לזמן גדול.

כיצד לבאר המשנה גזל פרה ונתעברה אצלו - רב זביד ורב פפא

לפי שתי השיטות הנ"ל הגמרא מחשבת את הסיפא של משנתנו - כדלהלן:

תנן גזל פרה ונתעברה אצלו וילדה, רחל ונטענה אצלו וגזזה. משלם כשעת הגזילה.

הגמרא מדייק: **ילדה, אין, לא ילדה, הדרא בעינא .**

בשלמא לרב זביד דאמר שבח שעל גבי גזילה דנגזל הוי לר' יהודה - הא מני רבי יהודה היא.

(קושיה) אלא לרב פפא דאמר דגזלן הוי הא מני? לא רבי יהודה ולא ר"ש?

(תירוץ) אמר לך רב פפא הוא הדין אפילו לא ילדה נמי כשעת הגזילה הוא דמשלם, והא דקתני ילדה איידי דנסיב רישא ילדה נסיב סיפא נמי ילדה.

תניא כוותיה דרב פפא ר' שמעון אומר רואין אותה כאילו היא שומא אצלו בכסף למחצה לשליש ולרביע.

לר"ש הגזלן גובה את חלקו מהקרקע או בדמים

אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא איבעיא לן: לר' שמעון דאמר למחצה לשליש ולרביע הוא דשקיל גזלן,

להלן צדדי ספקו:

כי מסלקינן ליה בדמי מסלקינן ליה,

או דילמא מבשרא שקול ואין הניגזל יכול ליתן דמים?

ופשטנא מהא-

דאמר רב נחמן אמר **שמואל שלשה שמיין להן השבח ומעלין אותן בדמים ואלו הן:**

1) בכור לפשוט - קודם החלוקה השביחו הנכסים, ובזה אין בכור נוטל פי שניים, ולכן כשבאו לחלוק אז הבכור יכול ליטול הקרקע עם שבח ומחזיר לפשוט הדמים השייכים לו, כגון אם השביחה 12 זוזים כל אחד זוכה ב6 זוזים, כשהבכור נוטל 2/3 מהקרקעות, אז נמצא אצלו 8 זוזים מהשבח, ויכול להחזיר לו את 2 זוזים העודפים בדמים ולא בשיעור בקרקע.

2) ובעל חוב ללוקח - בעל חוב שטורף מלוקחות הוא נוטל את כל הקרקע, עם השבח שהשביח הלוקח, ומחזיר לו בדמים.

3) ובעל חוב ליתומים - בעל של אבי היתומים אין לו זכות במה שהשביח לאחר מיתת אביהם, מ"מ יכול ליטול את כל השדה ולהחזיר דמים כנגדם .

סתירה מדברי שמואל

אמר ליה רבינא לרב אשי מי אמר שמואל בעל חוב ללוקח היב ליה שבח?

(קושיה) והאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח.

(תירוץ) א"ל לא קשיא כאן בשבח המגיע לכתפים¹³ שהפירות קרובות להיקצר ולמרות שעדיין הם צריכות את הקרקע אנו מחשבים כפירות גמורים.

וכאן בשבח שאין מגיע לכתפים.

(קושיה) אמר ליה והא מעשים בכל יום וקא מגבי שמואל אפי' שבח המגיע לכתפים כל זמן שעדיין צריכים לקרקע.

[עד כאן דף זה עמוד ב']

¹¹ תוספות ד"ה דילמא בלוקח ת"ח דידע. וא"ת ואמאי גובה שבח מנכסים בני חורין דבפ"ק דב"מ (דף טו): אפילו בה הכיר בה שאין שלו ולוקחה אם מעות מתנה או פקדון אבל לכ"ע אין לו שבח וי"ל דהתם שלא באחריות והכא באחריות דבאחריות לא שייך למימר לא מתנה ולא פקדון:
¹² רש"י בד"ה בשבח שעל גבי הגזילה ביאר שגזל בהמה ריקנית, אמנם בד"ה דרבי יהודה ביאר מחלוקתם בבהמה מעוברת וטעונה. [האחרונים תמהו בזה, וישנם שיבארו שבשניהם נחלקו - משום כך כתבתי את שני המקרים].
¹³ תוספות ד"ה שבח המגיע לכתפים. כאן פ"ה כגון תבואה שגדלה כל צרכה ושאיין מגיע לכתפים שצריכה לקרקע וקשה דאם כן לפירושו גבי ב"ח אפי' מתבואה שאין צריכה לקרקע

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא צו

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמעריים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

גב לולב ושינה – מתי קונה

אמר רבא-

האי מאן דגזל לוליבא ועבדינהו הוצי, שנתקן העליון מן השדרה – **קני** משום דמעיקרא לוליבא מיקרי והשתא הוצי. הוצי ועבדינהו חופיא מטאטא שמחלק הוצא לשנים שעכשיו אינו חוזר, **קני** משום מעיקרא הוצי, והשתא חופיא. חופיא ועבדיה שרשורא חבל **לא קני** מאי טעמא דהדר סתר ליה והוי חופיא.

בעי רב פפא נחלקה התימות האמצעי העליון מהו?

תא שמע דאמר רבי מתון אמר רבי יהושע בן לוי ניטלה התימות פסול. להלן שתי לישנות בגמרא האם יכולים לפשוט הספק מניטלה לגמרי:

מאי לאו הוא הדין לנחלקה כיוון שגם בזה פוסל הלולב! ולכן קונה.

1. (דחיה) לא ניטלה שאני דהא חסר לה.
2. איכא דאמרי- קונה.

ת"ש דא"ר מתון א"ר יהושע בן לוי נחלקה התימות נעשה כמי שנטלה ופסול ש"מ.

[עד כאן דף צו עמוד א']
שינוי בלבנים

אמר רב פפא-

האי מאן דגזל עפרא מחבריה ועבדיה **לבינתא לא קני** משום דהדר משוי ליה עפרא **לבינתא** ועבדיה עפרא **קני** - מאי אמרת? דלמא דהר ועביד ליה לבינתא? האי לבינתא אחריתי הוא, ופנים חדשות באו לכאן – שהוצרך תיקון וגיבול בפני עצמו ותהיה משונה מהראשונה.

שינוי במטבעות

ואמר רב פפא-

האי מאן דגזל נכסא חתיכת מתכת מחבריה ועביד **זוזי לא קני** משום דהר עביד להו נכסא - וזה שינוי החוזר לברייתו [וכאן לא שייך לומר פנים חדשות משום שלא אפכת לו בנכסא באיזה צורה נעשה רק שתהא חתיכה]. **זוזי** ועבדינהו נכסא **קני** - מאי אמרת דהר עביד להו **זוזי**? פנים חדשות באו לכאן!

שחימי כעין ישנים ועבדינהו **חדתי** שליבנה **לא קני** שסופה לחזור ליושנה.

חדתי ועבדינהו **שחימי קני** - מאי אמרת דהר עביד להו **חדתי**? מידע ידע שיחמייהו דהיינו שניכר השחרות.

(תירוץ)אמר ליה לא קשיא-

- למאן דאמר אי אית ליה **זוזי ללוקח לא מצי מסלק** ליה לבעל חוב שפיר. **הא דמסיק ביה כשיעור ארעא ושבחא**, **הא דלא מסיק ביה אלא כשיעור ארעא**.

- למ"ד אי אית ליה **זוזי ללוקח מצי מסלק** ליה לבעל חוב לימא שיכול לטעון אי הוו לי **זוזי** הוה מסלקינא לך מכוליה ארעא השתא הב לי גריזא דארעא שיעור שבחאי-

כגון דשויה ניהליה אפותיקי דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזה – שבה אינן הלוקח יכול לסלקו בזוזי, ולכן הבעל חוב לוקח את השבח ומחזיר לו בדמים.

גזל והשביח ומכר / השביח הלוקח

אמר רבא גזל והשביח ומכר, וגזל והשביח והוריש, מה שהשביח מכר, מה שהשביח הוריש והלוקח או הירש מקבל מחצה או שליש או רביע לפי ר"ש, פירוש אחר, יטול כל השבח משום תקנת השבים. בעי רבא השביח לוקח מהו?

בתר דבעיא דהר פשטה מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו וכמו שהגזלן מתי שהשביח נוטל מחצה או שליש (ר"ש), כך הלוקח זוכה בה.

השביח לוקח גוי / כשחזר למכר לישראל

בעי רבא השביח עובד כוכבים מהו?

(קושיה) א"ל רב אחא מדפתי לרבינא תקנתא לעובד כוכבים ניקו ונעבוד?! אמר ליה לא צריכא כגון דזבניה לישראל, (דחיה) סוף סוף הבא מחמת עובד כוכבים הרי הוא כעובד כוכבים! לא צריכא, כגון דגזל ישראל וזבנה ניהליה והשביחה עובד כוכבים והדר עובד כוכבים וזבנה לישראל מאי: להלן צדדי ספקו:

מי אמרינן כיון דמעיקרא ישראל והדר ישראל עבדי רבנן תקנתא, או דלמא, כיון דאיכא עובד כוכבים באמצע לא עבדו ליה רבנן תקנתא? (מסקנה) תיקו.

שינוי השם

להלן רב פפא מביא כמה מקרים בגזלן ששינה את הגניבה ודן אם קונה בשינוי השם ומחזיר את הגזילה בדמים או לא.

אמר רב פפא-

האי מאן דגזל דיקלא מחבריה וקטליה קצצא אע"ג דשדיא מארעא לארעא דידיה, לא קני. משום מעיקרא דיקלא מיקרי והשתא נמי דיקלא מיקרי דיקלא.

ועביד גובי גזרי עץ לא קני - השתא מיהת גובי דדיקלא מיקרי.

גובי ועבדינהו כשורי קורה קני.

כשורי רברבי ועבדינהו כשורי זוטרי לא קני.

עבדינהו קצוצייטא קרשים קני.

השבתם ותן לנו יציאה כדן הירוד לתוך שדה חברו שלא ברשות וכן מוקי לה במסקנא בעשאו אפותיקי וגם בתחילה משמע דמיירי בעשאו אפותיקי דקאמר על היתומים להביא ראייה מ"ט ארעא כיון דלגוביינא קיימא כמאן דגביא דמיא ואי לא מיירי דשויה אפותיקי אמאי הויא בחזקת ב"ח ויתמי ניייתו ראייה אדרבה ארעא בחזקת יתמי קיימא דאי בעי מסלקי ליה בזוזי ועל ב"ח להביא ראייה אלא ודאי בעשאוהו אפותיקי איירי וגרע כחו של בעל חוב טפי במה שעשה לו הלואה אפותיקי דהויא כחזקת משדותיו דמשלם יציאה למי שמשביח ואילו לא עשאו אפותיקי היה גובה הכל מן היתומים בלא פריעת יציאה כמו מלקוחות כדפירשתי והשתא מצינו למימר דבלקוחות נמי אם עשאה אפותיקי יש לו לשלם ללוקח היציאה אפי' מסיק ביה שיעור ארעא ושבחא [1] ולמסקנא דמוקי לה הכא בעשאה אפותיקי לא נחלק עוד בין מסיק ביה שיעור ארעא ולא מסיק ובטל במסקנא אותו חילוק דכיון שעשאו אפותיקי משלם יציאה אע"ג דמסיק שיעור ארעא ושבחא [2] ומיהו יש לחלק דבלקוחות כיון שיש להם על מי לחזור היכא דמסיק שיעור ארעא ושבחא אפי' עשאה אפותיקי דמשום דעשה אפותיקי לא יגרע כח ב"ח בכך כיון שיש ללוקח על מי לחזור דדוחק לומר דבמסקנא דמוקי לה בעשאה אפותיקי לא צריך למה שהיה מחלק בין מסיק ביה שיעור ארעא ללא מסיק שהרי כל אלו דברי רב אשי שהיה משיב לרבינא דבכל הספרים כתוב אמר ליה הא דמסיק ביה שיעור ארעא כו' א"ל הכא במאי עסקינן דשויה ניהליה אפותיקי ואין דומה שהיה חוזר מדבריו הראשונים ומיהו אור"י לפי הספרים שכתוב בהן אמר ליה [גרסא שלנו] כאן בשבח המגיע לכתפים כאן כו' אותו תירוץ ודאי לא קאי ומיהו ברוב הספרים גרסינן וכי תימא כאן בשבח המגיע לכתפים כו' ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

סו תוספות ד"ה הא דמסיק ביה שיעור ארעא ושבחא. פירוש הא דקאמר שמואל ב"ח גובה את השבח כדיון דמסיק ביה שיעור ארעא ושבחא גובה את השבח בחנם מן הלוקחות ונראה דגם מיתמי גבי ב"ח השבח בחנם ואין נותן דמים כמו מן הלוקחות ואע"ג דאין להם על מי לחזור והוי כמו מתנה דלא גבי מינה ב"ח שבחא כדמשמע בפ"ק דב"מ (דף טו. ושם ד"ה ב"ח) דדוקא מלקוחות גובה לפי שכתב לו מוכר ללוקח אלא איקום ואשפי ואדכי ואמריק זבניו אליו אינון ועמליון ושבחיון אבל מתנה דלא כתב ליה הכי אין לו על מי לחזור לא מכל מקום גובה מן היתומים משום דכרעיה דאבוהון ניהו כדמוכח בפרק יש בכור (בכורות דף נב.) דתנן אין הבכור נוטל בראוי ולא בשבח ולא האשה בכתובתה [אינו גובה מן היתומים משבח שהשביחו אחר מות בעלה] ולא הבנות במזונותיהם ופריך בגמרא והאמר שמואל ב"ח גובה את השבח [הרי אשה כבעלת חוב] ומשיני מקולי כתובה [קולא היא שהקילו בכתובה] שנו כאן ומזונות בנות נמי תנאי כתובה ככתובה דמי והתם משבח יתומים מיירי דאי משבח לקוחות א"כ מאי איריא דלא טרפי בנות משבח והא מגופ הקרקע נמי לא טרפי דאין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים אלא בשבח יתומים מיירי ודוקא כתובת אשה ומזונות דקילי לא גבי משבח אבל שאר ב"ח גבי. ובקונטרס פירש התם מזון הבנות כגון נשא אשה ופסק לזון בתה ה' שנים ולפירושו אין ראייה דמצי מיירי שפיר בשבח לקוחות אבל לא נהירא דא"כ ה"ל למיתני ולא בת אשתו למזונות ועוד דלא שייך בהו תנאי כתובה והא דאמר בהמקבל (ב"מ דף קי.) יתומים אומרים אנו השבחנו [את הנכסים אחר שמת אבינו] ואין השבח שלך [ובעל חוב טוען שהאב השביח] משמע דלא גבי משבח יתומים התם מיירי בשעשה אפותיקי ואמרי אנו ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא צו

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

[משנה] זה הכלל כל הגזלין משלמין כשעת הגזלה:

לאותו הא דאמר ר' אלעא גב טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור, נעשה שינוי בידו וקנאו לכך שאם טבח ומכר, שלו הוא טובח שלו הוא מוכר.

הוא גברא דגזל פנא צמד בקר דתורי מחבריה אזל כרב חפר בהו כרבא, זרע בהו זרעא, לוסף אהדרינהו למריה.

אתא לקמיה דרב נחמן אמר להו זילו שומו שבחא דאשבח!

(קושיה) אמר ליה רבא תורי אשבח, ארעא לא אשבח!

(תירוץ) אמר מי קאמינא נשימו כוליה? פלגא קאמינא.

רבא לא הסתפק בהו וחוזר ומקשה:

(קושיה) א"ל סוף סוף גזילה הוא וקא הדרה בעינא דתנן-

כל הגזלין משלמין כשעת הגזלה.

אמר ליה לא אמינא לך כי יתיבנא בדינא לא תימא לי מידי - דאמר הונא חברין

עלאי המעולה אנא ושבור מלכא שמואל אחי בדינא וכמו כלפיהם לא מהרהרים. אחר

דינא, וגם עלי אל תהרהר שיש לי כאן חשבונות אחרים, כמו שהוא מבאר:

האי אינש גזלנא עתיקא הוא ובעינא דאינקסיה.

מתניתין

1 גזל בהמה והזקניה, עבדים והזקינו,

א. ת"ק משלם כשעת הגזלה.

ב. רבי מאיר אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך שהם כמו קרקעות

וברשות בעליהם עומד.

2 גזל מטבע ונסדק שינוי הניכר הוא, פירות והרקיבו, יין והחמיץ, משלם כשעת הגזלה.

3 מטבע ונפסל, תרומה ונטמאת, חמץ ועבר עליו הפסח, בהמה ונתעבדה בה עבירה ורבעת או שנפסלה מעל גבי המזבח במום אע"פ שניכר בדוקין שבעין, או שהיתה יוצאה לסיקל, אומר לו הרי שלך לפניך.

גמרא

אמר רב פפא לא הזקניה הזקניה ממש אלא אפי' כחשה שאינו שינוי כל כך, שלא נשתנה כל גופה.

(קושיה) והא אנן הזקניה תנן?

(תירוץ) כחשה כגון הזקניה דלא הדר בריא.

אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי: הכי קאמרי משמיה דרבי יוחנן אפילו גב טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור, נעשה שינוי בידו וקנאו, טבח ומכר שלו הוא טובח שלו הוא מוכר.

(תירוץ) אמר ליה רב אשי לאו אמינא לך לא תחליף גברי!

ההוא משמיה דרבי אלעא איתמר.

[משנה] רבי מאיר אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך

אמר רב חנינא בר אבדימי אמר רב הלכה כרבי מאיר.

(קושיה) ורב שביק רבנן ועביד כרבי מאיר?

אמרי משום דברייתא איפכא תניא ר"ל בברייתא מופיע באופן הפוך דהיינו שרבנן סוברים

הרי שלך לפניך, ולכן הלכה כר"מ של המשנה דהיינו רבנן של הברייתא.

(קושיה) ורב שביק מתניתין ועביד כברייתא??

(תירוץ) רב מתניתין נמי איפכא תני.

ומאי טעמיה דרב דאפיך מתני' מקמי דברייתא?

אדרבה, ניפוך לברייתא מקמי מתניתין!

הגמרא מביאה שני תירוצים על זה:

1. אמרי רב נמי מתניתין איפכא אתניה כן לימדו רבותיו.

2. ואי בעית אימא-

כי לא אפיך מתניתין מקמי ברייתא חדא מקמי חדא, חדא מקמי תרתי אפיך:

דתינא המחליף³⁰ פרה בחמור וילדה דווקא מחליף אבל בהמה אינה נקנית בכסף, ובמשיכה למרות שקונה, אך לא שייך להסתפק מתי נולד הוולד, שהרי הם ראו. וכן המוכר בכסף שפחתו כנענית וילדה.

הדין תלוי כיצד הייתה הטענה שלהם:

זה אומר ברשותי ילדה בר' והלה³⁰ שותק שמא - זכה בה.

זה אומר איני יודע, וזה אומר איני יודע - יחלוקו.

זה אומר ברשותי בר' וזה אומר ברשותי בר' -

א. רבי מאיר: ישבע המוכר שברשותו ילדה כלומר מדובר כאן בשפחה שנקטע ידה,

שלא יכול לומר הילך, והמוכר ישנו שבועה דאורייתא במודה במקצת (שפחה שלימה יש

לך ביד), לפי שכל הנשבעין שבתורה נשבעין והיינו מי שתובעים ישבע ויפטר

(ולקח בעליו ולא ישלם) ולא משלמין

ב. וחכמים אומרים אין נשבעין לא על העבדים ולא על הקרקעות וברשות מוכר

תעמוד עד שהלוקח יביא ראיה - אלמא שחכמים סוברים שעבד כקרקע דמי. ולכן כיוון

שברייתא זו כחכמים סוברים כך וגם הברייתא הראשונה לגבי שפחה שהזקינה מופיעה

כך (ולא ר"מ) בגלל זה פסק רב כך.

(קושיה) האי הלכה כר' מאיר? הלכה כרבנן מיבעי ליה מכיוון שהפכנו את המשנה

מחמת הברייתות הללו, איך רב התבטא בהתחלת הסוגיא שהלכה ר"מ!

הכי קאמר למאי דאפכיתו ותניתו הלכה כרבי מאיר.

[עד כאן דף צו עמוד ב]

³⁰ ואינו כקרקע וכיון דלא מקיש לענין שבועה ה"ה לענין קנין דהא מיייתי ראיה הכא משבועה אגזל ומיהו קצת יש לחלק דלענין גזל ושבועה נראה לגמרא להשוות דתרייהו נפקי על ידי כלל ופרט גזל לקמן בפ' בתרא (דף קי"ז): ושבועות בפרק [שבועת הדיינים] (שבועות דף מב):

³⁰ תוספות ד"ה והלה שותק זכה בה. למ"ד דברי ושמא ברי עדיף ניחא ולמאן דאמר לא ברי עדיף אור"י שהוא מפרש דשתיקה כהודאה דמיא ולא כאומר איני יודע.

³⁰ תוספות ד"ה המחליף פרה בחמור. אורחא דמילתא נקט שדרך להחליף פרה בחמור ולמכור שפחה בדמים אבל אין לפרש דלא מצי למינקט המוכר פרה וילדה לפי שאין פרה נקנית בכסף אלא במשיכה ובשעת רואה אם ילדה אם לאו אבל שפחה נקנית בכסף דעבדתי הוקשו לקרקעות דהא רבי מאיר קתני לה ורבי מאיר לא מקיש דהא קאמר דנשבעים על העבדים ועל הקרקעות אית ליה דאין נשבעין כדמוכח בשבועות (דף מג. ושם) גבי יש דברים שהן כקרקע

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא צו

תוקף עבדו של חבירו

למדנו שרבו סובר שעבד כקרקעי דמי, עתה הגמרא שואלת סתירה בדבריו.
להבנת העניין, מתי שהגזלן קנה את הגזילה אינו חייב לשלם דמי שכירות על
השתמשות בה, שהתורה חייבה דווקא להשיב את הגזילה ולא יותר מזה. ולכן אם אנו
אומרים שעבדים הינם כקרקעות הרי ישנו דין שקרקע אינה נגזלת וחייב לשלם דמי
שכירות שזה כמו הניכנס בחצר חבירו ודר בה.

(קושיה) ומי אמר רב עבדא כמקרקעי דמי?

האמר רב דניאל בר רב קטינא אמר רב התוקף בעבדו של חבירו ועשה בו
מלאכה, פטור מלשלם שכר לבעליו, ומשמע שהוא קנה את העבד מדין גזילה ואז הגזלן לא
משלם דמי שכירות.

ואי ס"ד עבדא כמקרקעי דמי, אמאי פטור? ברשותא דמריה קאי?!

(תירוץ) הכא במאי עסקינן שלא בשעת מלאכה כלומר בשעה שאינו רגיל לעשות
מלאכה או שכעת הבעלים לא צריכים לו, ולכן זה הנהגה וזה לא וחסר ופטור.

כי הא דשלח ליה רבי אבא למרי בר מר בעי מיניה מרב הונא:

**הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר או אין צריך להעלות לו
שכר?**

ושלחו ליה אינו צריך להעלות לו שכר בחצר שלא עומדת להשכיר.

(קושיה) הכי השתא?

בשלמא התם בחצירו בין למ"ד ביתא מיתבא יתיב אינו חרב לפי שהדר בתוכה מתקן

מה שצריך ניחא ליה,

בין למ"ד ושאייה יוכת שער מכתת שערים וכותלי ביתם כשאין בהם דוירים **ניחא ליה,**
אלא הכא מי ניחא ליה? דנכחוש עבדיה?

(תירוץ) אמרי ה"נ ניחא ליה, דלא ליסתי עבדיה שלא ילמד דרכי הבטלה.

מלווה התוקף עבדו של חבירו מחזי כריבית

להלן מעשה ברב יוסף שהיה תוקף עבדים של בעלי חובות שלו, בנו הוכיחו שאסור
לעשות כן שמחזי כריבית וחזר בו.

בי רב יוסף בר חמא הוה תוקף עבדי דאינשי דמסיק בהו זוזי, מחזיק את העבדים

של בעלי חובות שלו **ועבדי בהו מלאכה** וכופם לעשות מלאכה.

"אל רבה בריה מ"ט עביד מר הכי?

"אל דאמר רב נחמן עבדא נהום כריסיה לחם מאכלו **לא שוי.**

אמר ליה אימא דאמר רב נחמן כגון דארו שמו **עבדיה דמרקיד בי כובי** ליצן היה
ומרקד בחניות לשתות יין, כולוהו עבדי מעבד עבדי?

"אל אנא כרב דניאל סבירא לי שהבאנו לעיל- **ניחא ליה דלא ליסתי עבדיה.**

אמר ליה הני מילי היכא דלא מסיק בהו זוזי, מר כיון דמסיק בהו זוזי מיחזי
כריבית!

כמו שהוא מוכיח:

דאמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אף על פי שאמרו הדר בחצר חבירו שלא
מדעתו א"צ להעלות לו שכר, הלוהו^ה ודר בחצר חבירו צריך להעלות לו שכר.
"אל הדרי בי.

התוקף ספינתו של חבירו

אימתר התוקף ספינתו של חבירו ועשה בה מלאכה –

להלן דברי רב ושמואל ובנוסף כיצד הגמרא מחלקת את דבריהם כדי שלא תהא
מחלוקת ביניהם:

א. רב - רצה שכרה נוטל רצה פחתה נוטל – ר"ל אם נשברה או נתקלקלה

ודמי פחתה יתירים מדמי השכר נוטל את הפחתה.

ב. ושמואל אמר אינו נוטל אלא פחתה.

להלן שני חילוקים:

1. הא דעבידא לאגרא לכן אומרים שלא לקחה בתורה גזלות אלא בשכירות,

ומשלם דמי השכירות אם הם יתירים דמי הפחתה. **הא דלא עבידא לאגרא .**

2. ואיבעית אימא - הא והא דעבידא לאגרא.

הא דנחית ליה אדעתא דאגרא מ"מ אם פחתה עודף על השכרה, משלם הפחתה, שהרי

על כרחו לקח וגזל הוא. **הא דנחית ליה אדעתא דגזלותא.**

[משנה] גזל מטבע ונסדק - פסלתו מלכות

למדנו במשנה שמטבע שנסדק משלם כשעת הגזילה, אך אם פסלתו מלכות 'והרי שלך
לפניך' ומחזירו. להלן יתבאר שתי שיטות כיצד לבאר משנה זו:

א. רב הונא - נסדק נסדק ממש. נפסל פסלתו מלכות דהיינו שהמלך צווה שלא

יצא לא במדינה זו ולא במדינה אחרת.

ולא דומה לפירות והרקיבו יין והחמיץ משלם כשעת הגזילה – ששם נשתנה
טעמו וריחו, הכא לא נשתנה.

ב. רב יהודה - פסלתו מלכות נמי היינו נסדק מכיוון שאינו יוצא בשום מקום הזק

גמור הוא. **נפסל, שפסלתו מדינה זו ויוצאה במדינה אחרת** שיכול הגזלן

לומר לו לך ותשמש שם.

ולא דומה **תרומה ונטמאת שאומר לו הרי שלך לפניך** – שם לא מינכר היזיקה שלא

נשתנה מראיתה משאר חטיים, **הכא מינכר היזיקה** שהצורה של זו שונה לצורות היוצאות

עכשיו וכשגזלה ממנו היו כל הצורות שוות.

[עד כאן דף צו עמוד א']

המלווה את חבירו על המטבע ונפסלה המטבע

להלן יבואר מחלוקת באדם שמכר סחורה לחבירו וקצץ לו איזה סכום ובשעת הפירעון
המטבע נפסלה, אם יכול להחזירו באותו מטבע או לא [אכן, בנותן הלוואה בסתמא אין
המלווה מזכיר את סכום המעות שצריך להחזיר רק את תאריך הפרעון]. דעת המתיר
מבחינו בשלוש בחינות: א. מטבע היוצא במקום אחר ואין המלכויות מקפידות זו על זו
ב. מטבע היוצא במקום אחר אך המלכויות מקפידות זו על זו ואז דווקא אם יש לו דרך
לשם ג. מטבע היוצא במדינה אחרת ומקפידות זו על זו יותר מדאי שמחפשים ובודקים
שבזה אפילו שיש לו דרך לא נחשב מטבע במקום שהוא נמצא. [עוד עניין קשור לזה
הוא פדיון פירות מעשר שני להעלותם לירושלים באיזה מטבע יכול לפדותם.]

אימתר המלווה את חבירו על המטבע ונפסלה המטבע.

א. רב אמר נותן לו מטבע היוצא באותה שעה של הפירעון, שהרי קיבל לשלם מטבע

וזוה אינו מטבע.

ב. ושמואל אמר יכול לומר לו לך הוציאו במישן.

את זה שהיו משאילין חצר זה לזה אם היו צריכין מותר להשאיל אף לאחר הלוואה ומתני'
דאיזהו נשך (שם) בסתם בני אדם שאין רגילות שיהא עושה לזה למלווה אותה הנאה בלא
הלוואה דומיא דהקדמת שלום שאין אסור אלא באותו שלא היה רגיל להקדים לו מקודם לכן
ומיהו אפילו דבר שהיה משאילו בלאו הכי כגון חצר דלא קיימא לאגרא אם נכנס שלא
מדעת חבירו חייב אע"פ שאם לא הלווה לו לא היה חייב לתת לו שכר כדמשמע הכא ולפי זה
ההיא דאיזהו נשך (שם) איירי דוקא בחצר דקיימא לאגרא דהתם איירי מדעתו כדקאמר לא
היה מניח לו לדור בחנם והאי דקאמר התם עלה דמילתא דהכא מאי קמ"ל תנינא ומשני מהו
דתימא ה"מ חצר דקיימא לאגרא כו' קמ"ל לא בעי למימר קמ"ל דמתניתין איירי אפילו בדלא
קיימא לאגרא דמתניתין ודאי לא מיירי אלא דוקא בדקיימא לאגרא כיון דמיירי מדעתו אלא ה"פ
קמ"ל דאפי' לא קיימא לאגרא אסור היכא דלא הוי מדעתו ופירושו זה דחוק דהפשט משמע
דמתניתין קאי וקמ"ל דמתני' איירי אפי' בדלא קיימא לאגרא אע"ג דאיירי שנכנס מדעתו:
ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

⁷⁰ תוספות ד"ה ומי אמר רב עבדא כמקרקעי דמי והאמר רב דניאל בר רב קטינא כו'. ואם היה
כמקרקעי דמי אפי' נחת ליה בתורת גזלות לא נפק מרשותיה דמריה דהוי כקרקע דאין
נגזלת ומשלם אגרא היכא דקאי לאגרא כמו ספינה דלקמן היכא דלא נחת ליה בתורת
גזלות ::
⁷¹ תוספות ד"ה הלווה ודר בחצירו. כולה סוגיא דהכא כלישנא קמא דאיזהו נשך (ב"מ דף סד):
(שם) צ"ע היאך הלווה מותר לעשות שום טובה למלווה אפי' דברים שהיה עושה לו בלא הלוואה
ואפילו דברים שאין רגילות ליטול מהן שכר יא אסור דומיא דחצר דלא קיימא לאגרא וכ"ש
דברים שאין רגילות להשאיל בחנם כגון להשאיל סוסו שיהא אסור אפי' הוא כ"כ אוהבו שבלאו
הכי היה משאילו וכ"כ יותר מדאי יש לו ליהזר ללווה שלא יעשה למלווה שום הנאה וי"ל
[1]דדוקא מילי דפרהסיא ואוושא טובא כגון לדור בחצירו ולתוקף בעבדו אבל להשאיל לו
כליו או אפי' סוסו כיון דבלאו הכי משאילו מותר ודיקא נמי דנקט במתני' חצירו ולא נקט לא
ישכיר לו כליו או בהמתו בפחות ועוד שמא [2] י"ל דכל היכא דקודם הלוואה היו אוהבים זה
ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא צו

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא:)

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

להלן רב נחמן מברא ומעמיד את דינו של שמואל במקרה מסוים, והגמרא מקשה עליו מספר קושיות מדיני פדיון מעשר שני, והוא מיישב את כולם.

אמר רב נחמן מסתברא מילתיה דשמואל, דאית ליה אורחא למיזל למישן, אבל לית ליה אורחא, לא.
(קושיה) איתיביה רבא לרב נחמן-
אין מחללין על המעות שאינם יוצאות כלל בירושלים שהכתוב מצריך כסף צורה, כיצד?
היו לו מעות כוזביות שהם ירושלמיות שאינן יוצאות כלל [יש גורסים כוזביות של כזיב או ירושלמיות] או של מלכים הראשונים, אין מחללין.
הגמרא מדייקת שמטבע של מלכים אחרונים דומה לראשונים שאינן יוצאות כאן אלא במקום אחר, ויכולים לפדות, אפילו שאין לו דרך לשם.
הא של אחרונים דומיא דראשונים, מחללין.
(תירוץ) א"ל הכא במאי עסקינן כשאין מלכיות מקפידות זו על זו,
(קושיה) אלא כי אמר שמואל כשמלכיות מקפידות זו על זו? היכי מצי ממטי להו למרות שיש לו דרך לשם אך כשמביא לשם יכולים לבדוק אותו ולהפסידו?!
(תירוץ) (דממטי לה ע"י הדחק) דלא בחשי מחפשים ואי משכחי קפדי כיוון שלא מקפידים כל כך אז תלוי: אם יש לו דרך לשם שיכול לקנות סחורה שם במעות הללו, אז נחשב מטבע, ואם לאו, היות וכאן אינו יכול להראותם בפרהסיא לבני מישן הנמצאים כאן, יכול המלווה לסרב שלא לקבל.
באיזה מטבעות פדיון מעשר שני
ת"ש אין מחללין על מעות של מעשר שני.

[עד כאן דף צו עמוד ב]

- 1) מעות של כאן א"ל והן הבעלים בבבל הואיל ואינן יוצאות בבבל והכתוב הצריך מצוי בידך.
 - 2) מעות ושל בבל והן הבעלים כאן א"ל.
 - 3) של בבל והן בבבל מחללין.
- [בכל המקרים אין חילוק היכן הפירות נמצאים, שיכול לפדות בכל מקום שהם.]
- קתני מיהת ¹ אין מחללין על מעות של כאן והן בבבל - אע"ג דסופו למיסק להתם** א"ל אלמא שאפילו דרכו לירושלים לא מועיל, כמו כן שדרכו למישן.]
- (תירוץ) הכא במאי עסקינן כשמלכיות מקפידות זו על זו יותר מדאי שמחפשים ובדקים הלכך מסוכן הן משל בבל בירושלים.**
- (קושיה) אי הכי של בבל והן בבבל למאי חזו הרי אינו יכול להביא לשם שמקפידות במטבע של בבל?**
- (תירוץ) חזו דזבין בהו בהמה ומסיק לירושלים.**
הגמרא מקשה מדוע בבביתא שהמעות בבבל והבעלים בירושלים אינן יכולים לפדות.
- (קושיה) והתניא התקינו שיהו המעות יוצאות בירושלים מפני כך.**
(תירוץ) א"ר זירא לא קשיא כאן בזמן שיד ישראל תקיפה על אומות העולם, כאן בזמן שיד אומות העולם תקיפה על עצמן.
צורת מטבע של אברהם אבינו בירושלים
- ת"ר איזהו מטבע של ירושלים דוד ושלמה כתוב מצד אחד, וירושלים עיר הקודש כתוב מצד אחר.**
- ואיזהו מטבע של אברהם אבינו? זקן אברהם וזקניה שרה מצד אחד, ובחור יצחק ובתולה רבקה מצד אחר.**
- המלווה את חברו על המטבע והוסיפו עליו**

¹⁰ תוספות ד"ה תוספות ד"ה מטבע של אברהם אבינו זקן וזקניה מצד אחד. **בבראשית רבה** דריש ואגדלה שמך שיצא לו מוניטין בעולם ומהו מוניטין זקן וזקניה מכאן בחור ובחורה מכאן נראה לא שהיה בו צורת זקן וזקניה מכאן בחור ובחורה מכאן דאסור לעשות צורת אדם אלא כך היה כתוב מצד אחד זקן וזקניה ומצד אחר בחור ובתולה וכן פירש בקונטרס גבי דוד ושלמה וירושלים עיר הקודש שכך היה כתוב במטבע:
¹⁰⁰ תוספות ד"ה עד י' בתמניא. פי' בקונטרס ונותן לו שמונה ולפירושו חשיב ממעלה למטה כלומר י"ב או י"א בתמניא עד י' בתמניא יהיב ליה תמניא אבל הא תשעה מן הראשונים בתמניא בשניים יהיב ליה ט' מן השניים תחת ט' של ראשונים או י' בי' ור"ח פי' עד י' בתמניא ויהיב ליה י' ולפירושו היו מלמטה למעלה [ט' ו' בח' חדשות, יתן י' (עד בכלל) - י"א ו"ב יתן ח':

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא צח

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

דיני גרמא

עתה הגמרא מביאה כמה מקרים של גרמא ודנה בהם:

הזורק מטבע של חברו לים הגדול

אמר רבה הזורק מטבע של חברו לים הגדול פטור שאומר לו הא מנח קמא! אי בעית שקליה! ולגבי הממון שהוא יצטרך לשכור משהו שישוט כדי ליטלו היינו גרמא בנזיקין ופטור.

והני מילי בצלולין⁹⁰, דקא חזי ליה,

אבל עכורין דלא קחזי ליה, לא שעשה מעשה בידיים שאבוד הוא ולא גרמא.

והני מילי דאדייה אדויי כלומר שהייתה ביד הבעלים והוא הכה תחתיו וניתזה לים, אבל שקליה בידיה מיגזל גזליה השבה בעי מיעבד.

(קושיה) מתיב רבא- לענין פדיון מעשר שני:

אין מחללין על מעות שאינן ברשותו כיצד?

היו לו מעות בקסטרא⁹¹ רחוק מאד ויש סכנת דרכים לילך לשם ואין שיירות מצויות, או בהר המלך, או שנפל כיסו לים הגדול אין מחללין – אלמא נחשב כאבוד.

(תירוץ) אמר רבה שאני לענין מעשר דבעינן מצוי בידך דרחמנא אמר וצרת הכסף בידך, וליכא.

השף מטבע של חברו

ואמר רבה השף מחיקה ע"י שיפשוף מטבע של חברו, פטור - דהא לא עבד ולא מידי.

וה"מ דמחייב בקורנסא⁹² פטיש ונעשה וטרשיה אבן חלקה, אבל שיפא בשופינא כלי שמשייפין בו חסורי חסריה ממש ולא גרמא הוא.

(קושיה) מתיב רבא הכהו על עינו, וסמאה. על אזנו, וחרשו עבד, יוצא בהן לחירות – חרשו בלי חבורה חייב משום שעשה מעשה בגופו, כמו כן לגבי מטבע, שעשה מעשה בגופו והפחית את דמיו שתתחייב.

כנגד עינו ואינו רואה, כנגד אזנו ואינו שומע, אין עבד יוצא בהן לחירות שלא היה לו לחשוש על זה, גרמא הוא.

(קושיה) רבה לטעמיה-

דאמר רבה חרשו לאביו, נהרג שאי אפשר לחרישה בלא חבורה, דטפתא דדמא נפלת ליה באוניה – ה"ה לגבי עבד.

הצורם אוזן פרתו של חברו

ואמר רבה הצורם פוגם אוזן פרתו של חברו, פטור - פרה כדקיימא קיימא, דלא עבד ולא מידי, וכולהו שוורים לאו לגבי מזבח קיימי.

(קושיה) מתיב רבא העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת דהיינו שקל כנגדם משקולות שכל מעשיה נפסלים במלאכה, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים.

וכך הגמרא מדייקת:

מלאכה הוא דלא מינכר היזיקה, אבל צורם דמינכר היזיקה הכי נמי דמחייב בדיני אדם.

(דחיה) אמרי הוא הדין דאפילו צורם פטור, והא קא משמע לן דאפילו מלאכה דלא מינכר היזיקה, חייב בדיני שמים.

[עד כאן דף צח עמוד א]

השורף שטרו של חברו

ואמר רבה השורף שטרו של חברו פטור - דאמר ליה ניירא קלאי מינך.

(קושיה) מתקיף לה רמי בר חמא היכי דמי?

אי דאיכא סהדי דידיעי מאי הוה בשטרא, ליכתבו⁹³ ליה שטרא מעליא!

ואי דליכא סהדי, אן מנא ידעינן ולא צריך להשמיע זאת?

(תירוץ) אמר רבא תהא במאמינו בעל השטר לשורף לומר הסכום שהיה כתוב. [יש גורסים

מאמינו השורף לבעל השטר]

להלן כיצד רצה רב דמי להשוות דינו של רבה למחלוקת תנאים וכיצד הגמרא דוחה את זאת.

אמר רב דימי בר חנינא הא דרבה מחלוקת ר"ש ורבנן היא-

לר"ש דאמר דבר הגורם לממון כממון דמי, מחייב

לרבנן דאמרי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי לא מחייב.

(קושיה) אימר דשמעת ליה לרבי שמעון דבר הגורם לממון כממון דמי בדבר שעיקרו ממון כדרבה,

דאמר רבה גזל חמץ לפני הפסח, ובא אחר ושרפו במועד היינו ערב פסח משעה הששית, פטור שהכל מצווים עליו לבערו.

לאחר הפסח - מחלוקת ר' שמעון ורבנן – כדלהלן:

לרבי שמעון דאמר דבר הגורם לממון כממון דמי, חייב לשלם לגזלן את דמיהם, שאם היה בעין היה מחזירו לבעלים (הרי שלך לפניך), ועתה הגזלן יצטרך לשלם דמים.

לרבנן דאמרי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי, פטור.

חוזרת הגמרא ומחלקת בין השורף שטרו של חברו לשורף חמץ:

ולכן בחמץ שעיקרו ממון אומרים כן, אך בדבר שאין עיקרו ממון מי אמרינן?

אמר אמימר מאן דדאין דינא דגרמי, מגבי ביה דמי שטרא מעליא.

ומאן דלא דאין דינא דגרמי, מגבי ביה דמי ניירא בעלמא.

הוה עובדא וכפייה רפרם לרב אשי ואגבי ביה כל מה כתוב בשטר כי כשורא לצלמא דהיינו פירעון גמור מן העידית כקורה זו מיוחדת לתקן בצורה ודיוקנאות:

[משנה] חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך

. מאן תנא אומרינן באיסורי הנאה הרי שלך לפניך אמר רב חסדא ר' יעקב היא דתניא שור שהמית:

1. עד שלא נגמר דינו-

מכרו, מכור ולא יסקל שצריך מיתה והעמדה בדין כאחד.

הקדישו, מוקדש – ואם נהנה ממנו מעל.

שחטו, בשרו מותר.

החזירו שומר לבית בעליו, מוחזר.

2. משנגמר דינו-

מכרו, אינו מכור.

הקדישו, אינו מוקדש – שלא ברשות בעליו הוא להקדישו.

שחטו, בשרו אסור.

א. [רבנן] החזירו שומר לבית בעליו, אינו מוחזר.

ב. ר' יעקב אומר אף משנגמר דינו החזירו שומר לבעליו מוחזר.

לימא בהא קמיפלגי-

(1)

דרבנן סברי אין אומרינן באיסורי הנאה הרי שלך לפניך – נפק"מ לגזל חמץ בפסח

ועבר עליו הפסח ומחזירו, שאינו מוחזר.

ורבי יעקב סבר אומרינן באיסורי הנאה הרי שלך לפניך.

בעינן מומין שבגלוי דומיא דשן ועין ובהרשו היכי הוי בגלוי וי"ל [1] נהי שאין ניכר בו כלום כשהוא ישן או עומד במקום אחד ושותק מכ"מ כיון דלפי מנהגו שמתנהג והולך ניכר שהוא חרש חשיב מום שבגלוי ועי"ל [2] דאין צריך שיהא קלקול בגלוי אלא שהאבר שיש בו קלקול יהא בגלוי:

⁹⁰ תוספות ד"ה כתוב ליה שטרא. לא שייך הכא מפיהם ולא מפי כתבם ולא בההיא דתנן בגט פשוט (ב"ב דף קסח). מי שנמחק שטר חובו, דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותו בב"ד והוי כאילו אמרי הני עדים ראינום שנחקרו עדותו בב"ד ובפ"ב דכתובות (דף כ:): הארכת.

ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

⁹⁰ תוספות ד"ה עכורין וצלולין. לאו דוקא אלא אפי' עכורין אי מצי בר אמוראה למשקלינהו ווו כצלולין ואפי' צלולין אי לא מצי למשקלינהו חייב והא דנקט צלולין ועכורין משום דסתם צלולין מצי שקיל להו בר אמוראה וסתם עכורין לא מצי שקיל בר אמוראה:

⁹¹ תוספות ד"ה מתיב רבא הכהו על עינו וסמאה על אזנו וחרשה עבד יוצא בהן לחירות. ואמאי והא לא חסריה דאין בו פגם וחסרון אלא כיון שקלקלו חייב אע"פ שאין בו שום פגם וחסרון והואיל וכן הוא ה"נ ליחייב רבה לטעמיה כו' ויש שם חסרון טיפתא דדמא דנפלה באזניה וכיון דיש חסרון באותו קלקול חייב על כל הקלקול כמו בשפייה דחייב בכל הקלקול דליחייביה על מה שחסריה לא היה צריך רבה להשמיענו דחייב וא"ת ואמאי עבד יוצא בהן לחירות הא

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא צח

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

(2) רבה-

דכולי עלמא אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך -

דא"כ שרבנן החולקים נפלוג לענין חמץ בפסח.

אלא צריכים לחלק בין דבר שנאסר ממילא (חמץ), למזיק בידיים והיינו שהוליו לב"ד.

אלא הכא בגומרין דינו של שור שלא בפניו קמיפלגי:

דרבנן סברי אין גומרין דינו של שור אלא בפניו - דאמר ליה אי אהדרתיה ניהלי
הוה מערקנא ליה לאגמא, השתא אתפשתיה לתוראי בידיא דלא יכילנא לאשתעווי
דינא בהדיה!

וכך דורשים: השור יסקל וגם בעליו יומת כמיתת הבעלים כך מיתת השור מה
בעלים בפניהם, אף שור בפניו. [אכן בסיפא של המשנה שהייתה יוצאת ליסקל שאומר

הרי שלך לפניך היינו כרבי יעקב.]

ור' יעקב סבר גומרין דינו של שור שלא בפניו - דאמר ליה סוף סוף מיגרמ הוו
גמרי ליה לדינא שלא בפניו.

למדנו לעיל שרב חסדא רצה להעמיד את המשנה דלעיל לפי רבי יעקב ורבה דחה

אותו. רב חסדא המשיך בסברתו וטרח למצאו ראייה לדבריו - כדלהלן:

אשכחיה רב חסדא לרבה בר שמואל א"ל תנית מידי באיסורי הנאה?
אמר ליה אין, תנינא-

והשיב את הגזלה מה תלמוד לומר אשר גזל? יחזיר כעין שגזל - מכאן אמרו גזל
מטבע ונפסל, פירות והרקיבו, יין והחמיץ, תרומה ונטמאת, חמץ ועבר עליו
הפסח, בהמה ונעבדה בה עבירה, ושור עד שלא נגמר דינו, אומר לו הרי שלך
לפניך.

מאן שמעת ליה דאמר עד שלא נגמר דינו, אין, משנגמר דינו, לא?

רבנן, וקתני חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך.

א"ל אי משכחת להו לבני הישיבה לא תימא להו ולא מידי שלא ישמחו שמצאו קושיא
על דברי.

[משנה] פירות והרקיבו אומר לו הרי שלך לפניך.

(קושיה) והתנן פירות והרקיבו משלם כשעת הגזילה?!

(תירוץ) אמר רב פפא כאן שהרקיבו כולן, כאן שהרקיבו מקצתן:

מתניתין

- נתן לאומנין לתקן וקלקלו, חייבין לשלם.
- נתן לחרש שידה תיבה ומגדל לתקן וקלקל, חייב לשלם.
- והבנאי שקיבל עליו לסתור את הכותל ושיבר האבנים או שהזיקן, חייב לשלם.

היה סותר מצד זה ונפל מצד אחר, פטור. ואם מחמת המכה, חייב.

גמרא

אומן קונה בשבח כלי

סוגיא זו עוסקת בדיון אומן (קבלן) שקיבל איזה חומר מהבעלים כדי לעשות כלי והוא
הוסיף דברים בממנו שלו, כגון סממנים לצבוע, האם הכלי נחשב שלו וכשמחזיר לבעלים
זה נחשב כמכירה, דהיינו אומן קונה בשבח כלי, או לא. בנידון הזה ישנם שתי נפק"מ
בסוגייתנו ואלו הם: א. אם אחרי שעשה את הכלי קלקלו האם נחשב שהוא ברשות
הבעלים וישלם את דמי כל הכלי או דמי החומרים שקיבל בלבד. ב. מתי שגמר את
הכלי האם הבעלים עוברים על לאו' לא תלין פעולת שכיר אתך עד הבוקר, שישנו בשכיר
(או קבלות - רב ששת) אבל לאו במכירות. לכן אם אומן קונה אז אינו עובר. להלן
דברי רב אסי שסובר שקונה, והגמרא מנסה להוכיח את דינו ודוחה ומסיימת שאין
הוכחה וגם אין קושיא עליו.

אמר רב אסי לא שנו אלא שנתן לחרש שידה תיבה ומגדל לנעץ בהן מסמר, ונעץ
בהן מסמר ושיברן

אבל נתן לחרש עצים לעשות שידה תיבה ומגדל, ועשה מהן שידה תיבה ומגדל
ושיברן, פטור היינו משלם דמי עצים - אומן קונה בשבח כלי.

תנן (1) נתן לאומנין וקלקלו, חייבין לשלם.

מאי לאו דיהיב להו עצים וחייב לשלם דמי הכלי?

(דחיה) לא שידה תיבה ומגדל.

(קושיה) הא מדקתני סיפא שידה תיבה ומגדל - מכלל דרישא עצים?!

(תירוץ) אמרי פרושי קא מפרש לה כיצד נתן לאומנין לתקן וקלקלו חייבין לשלם?
כגון שנתן לחרש שידה תיבה ומגדל.

הגמרא מנסה להכריח שאין פשט אחר במשנה.

והכי נמי מסתברא דכיצד קתני - דאי סלקא דעתך רישא עצים,

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא צט

לימא מסייע ליה-

הנותן צמר לצבע והקדיחו יורה נתקלקל הצבע בעצמו, נותן לו דמי צמרו .

כך מדייקים - דמי צמרו, אין, דמי צמרו ושבח, לא - משום שכשצבע קנה את הצמר .
ואומן קונה שבח כלי היינו דווקא אחרי שקלט הצבע שנעשה שבח בצמר, אך קודם
להם ברור שמשלם דמי הצבע בלבד - להלן כיצד הגמרא מדייקת :

לאו, שהקדיחו לאחר נפילה כלומר לאחר שקלט הצבע ונעשה השבח בצמר, דאיכא
שבחא - ושמע מינה אומן קונה בשבח כלי.
(דחיה) אמר שמואל הכא במאי עסקינן כגון שהקדיחו בשעת נפילה, דליכא
שבחא.

לפי שמואל, שהלכה כמותו בדינים, לכאורה יכולים לדייק להיפך, שאין אומן קונה בשבח
כלי, ומשום כך העמיד את המשנה דווקא בשעת נפילה ולאחר מכן צריך לשלם גם את
השבח.

אבל הקדיחו לאחר נפילה מאי נותן לו דמי צמרו ושבחו ?

לימא שמואל לית ליה דרב אסי ?

(תירוץ). אמר לך שמואל הכא במאי עסקינן כגון דצמר וסמנין דבעל הבית, וצבע
אגר ידיה הוא דשקיל ולא שייך לומר אומן קונה שבח כלי שהרי הסמנים של בעל הבית
הם.

(קושיה) אי הכי נותן לו דמי צמרו וסמנין מיבעי ליה ?

(דחיה) אלא שמואל דחויי קא מדחי ליה שאין להביא סיוע מהמשנה, ור"ל שאינו מוכר
לפרש כן, אך אין לדייק שיסבור כך.

איסור 'לא תלין' - שכיר / קבלנות / מכירה

תא שמע הנותן טליתו לאומן גמרו והודיעו, אפילו מכאן ועד עשרה ימים אינו
עובר עליו משום לא תלין.

נתנה לו בחצי היום, כיון ששקעה עליו החמה עובר עליו משום בל תלין.

ואי ס"ד אומן קונה בשבח כלי אמאי עובר משום בל תלין הרי האיסור הוא בשכיר
ולא במוכר ?

(דחיה) אמר רב מרי בריה דרב כהנא בגרדא לסרוק דסרבלא, דליכא שבחא.

(קושיה) סוף סוף למאי יהבה נהליה? לרכוסי! כיון דרכייה, היינו שבחא .

(דחיה) לא צריכא דאגריה^{ע"ב} לביטשי דריכות, וכך קצץ עמו את סכום הדריכות וכל ביטשא
ביטשא במעתא, דהיינו שכירות ולא קבלן כדי שיקנה בשבח כלי.

יש דיון האם האיסור של 'לא תלין' הוא בשכיר יום או גם בקבלן, להלן כיצד הגמרא
רוצה להוכיח מזה.

ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא דלא אגריה לביטשי והיינו קבלנות מסייע ליה לרב
ששת-

דבעו מיניה מרב ששת קבלנות עובר עליו משום בל תלין או אינו עובר ?

ואמר להו רב ששת עובר.

לימא דרב ששת פליגא אדרב אסי כיוון שהוא סובר שעובר, ע"כ האומן לאו מוכר הוא,
ונמצא שלא קונה בשבח כלי ?

(תירוץ) אמר שמואל בר אחא בשליחא דאיגרתא - שמקבל להוליך אגרת למקום אחר,
שבזה אין שבח כדי לקנותו.

אומן קונה שבח כלי - האם זה מחלוקת תנאים

לימא כתנאי-

עשה לי שירים צמ"ד^נ נזמין וטבעות משלי ואקדש לך -

א. רבי מאיר כיון שעשאו מקודשת.

ב. וחכמים אומרים אינה מקודשת עד שיגיע ממון לידה.

מאי ממון ?

אילימא אותו ממון - מכלל דר"מ סבר אותו ממון לא? אלא במאי מקדשא^{ע"י} ?
אלא - ממון אחר .

להלן כיצד אפשר לתלות מחלוקתם בזה וכיצד דוחה את זאת.

1. וסברוה דכולי עלמא ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף היינו כשמגיע שכר

לפרוטה הראשונה כבר נתחייב לשלם לו, ונעשה מלווה גבה.

ודכולי עלמא המקדש במלווה אינה מקודשת.

מאי לאו באומן קונה בשבח כלי קמיפילגי?

דר"מ סבר אומן קונה בשבח כלי ולכן מקדשה בסוף השבח שהוסיף בכלי.

ורבנן סברי אין אומן קונה בשבח כלי ואזי הוא מקדשה במלווה ואינה מקודשת.

(דחיה) לא דכולי עלמא אין אומן קונה בשבח כלי.

2. בישנה לשכירות מתחילה ועד סוף קא מיפילגי.

רבי מאיר סבר אין לשכירות אלא לבסוף רק מתי שמחזיר לה מתחייבת לשלם לו ולאו
מלווה הוא.

ורבנן סברי יש לשכירות מתחילה ועד סוף.

3. ואי בעית אימא דכולי עלמא ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף.

והכא במקדש במלווה קמיפילגי:

דרבי מאיר סבר המקדש במלווה מקודשת.

ורבנן סברי המקדש במלווה אינה מקודשת.

[עד כאן דף צט עמוד א']

4. רבא אמר דכ"ע ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף, ודכולי עלמא המקדש
במלווה אינה מקודשת, ודכולי עלמא אין אומן קונה בשבח כלי.

הכא במאי עסקינן כגון שהוסיף לה נופך אבן טובה משלו.

רבי מאיר סבר מלווה ופרוטה של^ד דעתה אפרוטה.

ורבנן סברי מלווה ופרוטה דעתה אמלווה.

ובפולוגתא דהני תנאי דתנאי-

א. ת"ק [שכירות לבסוף] בשכר שעשיתי עמך, אינה מקודשת שכבר החזירו לה
והיינו מלווה גבה. בשכר שאעשה עמך מקודשת שאינה לשכירות אלא לבסוף ומתי
שמחזיר לה מקדשה בשכרו.

ב. רבי נתן [שכירות מתחילה עד סוף, מלווה ופרוטה דעתו על המלווה].

אומר בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת, וכל שכן בשכר שעשיתי עמך - סובר
שישנה לשכירות מתחילה עד סוף.

ג. ורבי יהודה הנשיא [דעתו על הפרוטה] אומר באמת אמרו בין בשכר שעשיתי
עמך ובין בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת.

ואם הוסיף לה נופך משלו מקודשת וסבר שמלווה ופרוטה דעתה על הפרוטה ומקודשת.
בין ת"ק לרבי נתן איכא בינייהו שכירות.

בין רבי נתן לר' יהודה הנשיא איכא בינייהו מלווה ופרוטה.

^ע תוספות ד"ה אלא במאי מקדשא. אור"י [1] דסברא הוא שאין מקודשת במה שמוחל לה
שכרו אפי' לא יחא אומן קונה בשבח כלי אלא מלווה יש לו עליה והוא מוחל לה אין מקודשת
שאר דעתה להתקדש עד שיבאו השיראים והנזמים לידה ועוד אור"י [2] ונראה לו עיקר שאפי'
שניהם רוצים שיחולו קודם הגעת ממון לידה אינה מקודשת אע"פ שמתחייבת לו ראשון ראשון
לפי שישנה לשכירות מתחילה ועד סוף כיון שאין יכול לתובעה בדין שכרו עד שיגיע הממון
לידה ואין חשוב כנותן לה כלום בתחילתו עד שתבא שעה שיכול לתובעה בדין:

^ע תוספות ד"ה דאגריה לביטשי. פי' בקונטרס [1] שהתנה עמו סכום הדריכות כל דריכה
במענה דשכיר יום הוא ולא קבלן דליקני בשבחא תימה מה ר"ל דמ"מ הרי קבלן הוא ולא שכיר
יום [2] ובהמקבל (ב"מ דף ק"ב. ושם) פירשה בע"א דאגריה לביטשי כשבא לבית הגרדי
בוטשין ברגלים בתוך הכלי במים ומיהו לא בקבלנות עסקינן אלא בשכירות בין ישיבין בין לא
ישיבין שבח לפי מנין בטישות כך וכך בטישות בכך וכך מעות עכ"ל [3] וי"מ דכי אגריה לביטשי
עובר משום בל תלין אביטשא קמייתא דבההיא ליכא שבחא וא"ת אמאי לא תירץ דבשכיר
יום עסקינן ויש לומר משום דקתני וגמר והודיעו ובשכיר יום מאי הודעה שייכא:

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא צט

לעלו נשמת
דינה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

טבח שקלקל

ישנה מחלוקת כיצד להגדיר טבח אומן שקלקל בשחיטה, האם הוא נחשב כפושע ואפילו שעשה את זה בחינם חייב, או שנחשב כאנוס שיתחייב דווקא כשקבל שכר. להלן יבואר דעת שמאול שמחשיבו כפושע והולך לפי רבי מאיר, ודעת רבי יוחנן שמחשיבו כאנוס.

אמר שמאול טבח אומן וכ"ש הדיוט שקלקל, חייב לשלם. מזיק הוא אם תעלה את דעתך לומר שהיינו דווקא עביד בשכר שמזיק וחייב באונסין (אדם מועד לעולם), אבל היכא דקא עביד בחנם לא, לכן אמר פושע הוא שלא נחשב כאנוס אלא כפשיעה שיהיה לו ליתן דעתו שמא תפרכס הבהמה ולהיזהר בה, נעשה כאומר לו שחוט לי מכאן ושחט לו מכאן.

(קושיה) איתבייה רב חמא בר גוריא לשמאול-

הנותן בהמה לטבח וניבלה, אומן פטור שאנוס הוא הדיוט חייב.

ואם נותן שכר, בין הדיוט בין אומן חייב.

אמר ליה לעכר מוחך וכי אין לך מוח בקודקודך!

ובא תלמיד אחר והקשה לו כמו רב חמא בר גוריא

אתא ההוא מרבנן קא מותיב ליה.

א"ל השתא שקלת מאי דשקל חברך?!

וכך הוא עונה להם:

קאמינא לנו אנא רבי מאיר, וקאמרינו לי רבנן.

אמאי לא דייקת מילי שאני אומר מזיק הוא פושע הוא נעשה כאומר לו שחוט לי מכאן ושחט לו מכאן. מאן אית ליה האי סברא? רבי מאיר דאמר מבעי ליה למירמי אנפשיה.

הגמרא מחפשת היכן מופיע שיטת ר"מ:

הי רבי מאיר?

- אילימא [הא] דתנן קשרו בעליו במוסירה ונעל בפניו כראוי, ויצא והזיק, בין תם בין מועד חייב, דברי רבי מאיר.

(דחיה) התם בקראי פליגי.

- אלא הא רבי מאיר-

דתנן לצבוע לו אדום וצבעו שחור, שחור וצבעו אדום, רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו.

(דחיה) התם בידיים קלאו שרפו מיניה שנתכוון לשנות.

(מסקנה) אלא הא רבי מאיר דתנן-

נשברה כדו ולא סילקה, נפלה גמלו ולא העמידה, רבי מאיר אומר חייב בנזקן וחכמים אומרים פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים. - וקיימא לן דבנתקל פושע

הוא פליגי - ר"ל בהילוך דרכים כל אדם אומן הוא, ואם נתקל הוא כאומן שקלקל.

להלן שיטת רבי יוחנן שאומן שקלקל נחשב אנוס.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן טבח אומן שקלקל, חייב, ואפילו הוא אומן כטבחי ציפורי.

(קושיה) ומי אמר רבי יוחנן הכי?

והאמר רבה בר בר חנה עובדא הוה קמיה דרבי יוחנן בכנישתא דמעון שהיה באותו בית הכנסת ובא טבח שקלקל לשאלו ואמר ליה זיל אייתי ראיא דממחית מומחה

לתרנגולים ואפטרך אני יפטור אותך.

(תירוץ) לא קשיא כאן בחנם כאן בשכר.

כי הא דאמר רבי זירא הרוצה שיתחייב לו טבח יקדים לו דינר.

האומן שטוחן מוטל עליו ללותת במים ולכתוש במכתשת ולהסיר הקליפה החיצונה כדי

שתהא סולת נקיה - להלן כיצד הדין מתי שלא עשה כהוגן:

(קושיה) מיתבי-

המוליך חטים לטחון ולא לתתן, ועשאן סובין או מורסן גסין מסובין,

קמח לנחתום, ועשאו פת ניפולין כשאוחזים אותו בשבר ונופל,

בהמה לטבח וניבלה, חייב, מפני שהוא כנושא שכר.

[למרות שאפשר לדחות ולומר שהברייא קאי כר"מ, לא רצה להעמיד ברייתא שנייה

בסתמא כר"מ".]

(תירוץ) אימא מפני שהוא נושא שכר.

ישנה פסול של שחיטה הנקרא הגרמה, דהיינו שהוא באמצע השחיטה שוחט חוץ למקום הראוי. ונחלקו התנאים באדם ששחט והגרים בן טבעת לטבעת ושייר מלא החוט על פני רובה אם שחיטה זו כשרה. רבי יוסי מתיר ששיר על פני רובה ורבנן דווקא על פני כולה.

ההוא מגרומתא שהגרים דאתאי לקמיה דרב.

כך הוא פסק לו: טרפיה, ופטריה לטבח מלשלומי דמי.

פגעו ביה רב כהנא ורב אסי בההוא גברא טבח אמרו ליה 'עביד בך רב תרתי'

הגמרא מנסה להבין מה כיוונו רב כהנא ורב אסי לומר לו.

מאי תרתי?

אילימא תרתי לגריעותא -

(1) דאיבעי ליה לאכשורי כר' יוסי בר' יהודה, וטרפה כרבנן.

(2) ואי נמי כרבנן דאיבעי ליה חיובא לטבחא.

(דחיה) ומי שרי למימר כי האי גונא?

והתניא לכשיצא דין מב"ד לא יאמר 'אני מזכה וחבירי מחייבין, אבל מה אעשה

שחבירי רבו עלי - ועל זה נאמר הולך רכיל מגלה סוד.

הגמרא מבררת באופן אחר:

אלא תרתי למעליותא-

(1) דלא אוכלך ספק איסורא.

(2) ומנעך מספק גזילה.

המראה דינר לשולחני

איתמר המראה דינר לשולחני לדעת אם טוב ויקבלנו מחבירי, ונמצא רע:

תני חדא, אומן פטור, הדיוט חייב.

ותניא אידך, בין אומן בין הדיוט, חייב.

(תירוץ) אמר רב פפא כי תניא אומן פטור כגון 'דנכו' ו'איסור' שולחנין אומנין היו

דלא צריכי למיגמר כלל - וטעו בסיכתא רשם לעשיית מטבעות חדתא שנפסל המטבע

והעמידו צורה אחרת ועדיין לא היו בקיאין בה, דההיא שענתא דנפק מתותי סיכתא.

ההיא איתתא דאחזיא דינרא לרבי חייא אמר לה מעליא הוא'.

למחר אתאי לקמיה רב חייא להתלון ואמרה ליה אחזיתיה ואמרו לי בישא הוא,

ולא קא נפיק לי!

רב היה שומר גזיו של רבי חייא שהיה דודו, וצווה לו לשלם לה מה שהפסידה.

אמר ליה לרב זיל חלפיה ניהלה וכתוב אפנקסי דין עסק ביש סחורה רעה היא שעל

עסקי חנם אני מפסיד שלא היה לו לראותה.

הגמרא מתפלאה מודע החליף לה ומסיקה שעשה לפניו משורת הדין.

ומאי שנא 'דנכו' ו'איסור' דפטירי? משום דלא צריכי למיגמר, רבי חייא נמי לאו

למיגמר קא בעי!

[עד כאן דף צט עמוד ב]

שהיה עם הארץ שלא יבא להקל בשאר טבעות כדאשכחן בפרק קמא דחולין (דף טו). גבי. מבשל בשבת כי מורי [רבא] לתלמידיו מורי להו כר"מ וכי דריש להו בפירקא דריש כר' יהודה משום עמי הארץ ולהכי קרי ליה ספק גזילה ולא ודאי גזילה דאתו האישי ששחט לעם הארץ ה"ל לאסוקי אדעתיה שיחמירו עליו ור"י מפרש דההיא עובדא בשאר טבעות הוה ורב דקאמר בפרק קמא דחולין (דף יח): ואין הלכה כמותו בשאר טבעות משום דמספקא ליה אי הלכה כמותו אי לאו:

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא ק

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

עשיית לפנים משורת הדין - מקור הדין

רבי חייא לפנים משורת הדין^ט הוא דעבד-

כדנתי רב יוסף והודעת להם זה בית חיייהם תלמוד תורה, פירוש אחר, ללמוד להם אומנות להתפרנס את הדרך זו גמילות חסדים ילכו זו ביקור חולים, למרות שזה גמילות חסדים בא רבות בן גילו שנטל אחד משישים מחוליו בה זו קבורה בזקן ואינו לפי כבודו גם מתחייב את המעשה זה הדין אשר יעשון זו לפנים משורת הדין.

ריש ליקיש אחויי^ט ליה דינרא לרבי אלעזר: אמר מעליא הוא.

אמר ליה חזי דעלך קא סמכינא!

א"ל כי סמכת עלי מאי למימרא? דאי משתכח בישא בעינא לאיחלופי לך? והא את הוא דאמרת רבי מאיר הוא דדאין דינא דגרמי - מאי לאו ר' מאיר ולא סבירא לן כוותיה!

א"ל לא ר' מאיר וסבירא לן כוותיה.

עתה הגמרא מבררת היכן מופיע שיטת רבי מאיר:

הי רבי מאיר?

אילימא רבי מאיר דנתן-

דן את הדין, זיכה את החייב, חייב את הזכאי, טימא את הטהור, טיהר את הטהמא, מה שעשה עשוי וישלם מביטו.

(דחיה) הא איתמר עלה אמר רבי אילעא אמר רב והוא שנטל ונתן ביד דהיינו שזיכה את החייב: שנטל הדיין את המשכון מהמלווה והחזירו ללווה. חייב את זכאי: נטל ממון מן הנתבע ושילם לנתבע. טימא את הטהור: נטל שרץ בידיים וזרקו עליה לטמאו כדי להחזיק את דבריו. טיהר את הטהמא: נטל הדיין פירות טמאים וערבן עם שאר פירות של האיש השואלו. אלא הא ר' מאיר -

דתנן לצבוע לו אדום וצבעו שחור, שחור וצבעו אדום, ר' מאיר אומר נותן לו דמי צמרו.

(דחיה) התם קא עביד בידיים.

אלא הא ר' מאיר דנתן המסכך גפנו על גבי תבואתו של חבירו, הרי זה קידש אסר את התבואה, וחייב.

(דחיה) התם נמי קא עביד בידיים.

[עד כאן דף ק עמוד א]

(מסקנה) אלא הא ר"מ-

לגבי כלאים אם יש גדר המפסיק בין זרעים לגפנים, מותר לכל אחד לזרוע סמוך לו.

דתניא מחיצת הכרם שנפרצה, אז מוטל על בעל הכרם לגדור שהוא המזיק, שההלכה היא שאם אין מחיצה אז הנוטע אילן צריך להרחיק ד' אמות משדה חבירו. אומר לו לבעל הכרם גדור כדי שלא יוסיף אחד ממאתים ויאסור את התבואה! נפרצה, אומר לו גדור.

נתייאש ממנה והוסיף ואסרה את התבואה ולא גדרה ה"ז קידש וחייב באחריותו.

מתניתין

אדם שנתן צמרו לצבוע וקלקל, יתבאר להלן כמה הבעלים צריכים לשלם לו. אם לא שינה ממה שצווה לו, אז הדין הוא שיד הצבע על התחנותה דהיינו שיש לחשבם בשלושה בבחינות ואלו הם: 1. כמה השביח. 2. כמה הוציא האומן לעשות את זה. 3.

כמה שכרו שהסכימו. הבעל הבית משלם את הערך הכי קטן משלושתם. אם שינה, אז ר"מ סובר שאומן קונה בשבח כלי, ומחזיר לו דמי צמרו בלבד, ורבי יהודה קונס שידו על התחנותה כמו במקרה הראשון.

1 הנותן צמר לצבוע והקדיחו יורה ששרפתו יורה שהרתיתו יותר מדאי, נותן לו דמי צמרו - כאן אין שבח כלל.

2 צבעו כאור בשיירי הצבע שנשתיירו ביורה והיינו הזיקו בכוונה: אם השבח שהשביח את הצמר יתר על היציאה, נותן לו את היציאה ולא שכרו משלם, ומקבל את צמרו. [כאן לא שייך לקנותו בשינוי, שהרי התנה עימו לצבוע והרי צבעו.] ואם היציאה יתירה על השבח, נותן לו את השבח.

3 לצבוע לו אדום וצבעו שחור, שחור וצבעו אדום, א. רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו. ב. ר' יהודה אומר אם השבח יתר על היציאה^ט, נותן לו את היציאה, ואם היציאה יתירה על השבח, נותן לו את השבח. [לקמן (קב) יתבאר שהלכה כמותו.]

גמרא

מאי כאור?

אמר ר"נ אמר רבה בר בר חנה כלבוס והיינו כפרא קיני^ט את דודי יורה כלומר צבעו בשיירי הצבע הנשאר ביורה.

[עד כאן דף ק עמוד ב]

סומקי ואזל וצבעיה אוכס א"ל אילו צבעתיה סומקא הוה שוה עשרים וחמש מני השתא דצבעתיה אוכס לית הוא שוי אלא עשרים מני את אבדת דידך ואנא לא אבדנא דידי עד כאן לשון הירושלמי בפירקא ואור^ט דהכי פי' דרבי יהודה לפי הירושלמי אם השבח שהושבח הצמר יותר על ט"ו מנים [ה' של צמרו וה' צבע ועוד ה' של מה שהיה מרויח] והיתר על ט"ו מנים [כגון שהושבח כ' מנים, השבח הוא ה'] קרי שבח יתר על הוצאה והוצאה קרי עשרה מנים של שר שצבעו שמוציא הצבע וטורח ויהיה בשכרו י' מנים דהשתא אם השבח על ט"ו מנים יותר מי' מנים [שהושבח יותר על כה] שהם יציאה נתן לו היציאה דהיינו י' מנים ולא יתן לו יותר ואם היציאה יתירה על השבח שלא הושבח על ט"ו מנים אלא ד' או ה' יתן לו השבח מה שהושבח על ט"ו ואין נותן לו כל י' מנים שהתנה עמו דא"ל את אפסדת דידך ואנא לא אפסדנא דידי ויש ליתן טעם לדברי הירושלמי למה לא יהיה כאן הדין כמו בנוטע שלא ברשות [שהיורד נוטל הוצאותיו לפני שהבעלים לוקחים הרווח שלו] דנעשה כאן כאילו כן התנה עמו א"נ קנסא הוה משום דשינה ממה שצוה לו ומיהו אם השבח יתר על היציאה דנתן גבי צבע כעור לא הוי פירוש כי ההיא דירושלמי [ר"ל לפי הירושלמי שבח יותר על היציאה היינו שהושבח יותר ממה שהיה משביח אילו שמע קול בעל הבית] כי איך יהיה השבח של צבע כעור יותר משבח של צבע גמור וגבי כסא כעור דגמרא אפשר ודאי שיהא טוב מן הנאה כגון שהנאה אין חזק כמו הכעור ע"כ כך דמי הכעור יתירה על הנאה ואין לשון ירושלמי משמע כפי' ר"י שהרי משמע שבא לפרש מהו אם השבח יתר על היציאה ולדברי ר"י הוא מפרש היציאה יתירה על השבח והר"ר אלחנן פי' בע"א ולא מצאתי כתוב: